

вітчизняної економіки щодо швидкого розвитку іншомовної професійної компетенції діючих інженерів. Інтенсивна підготовка інженерів професійно-орієнтованої іноземної мови в умовах корпоративного навчання повинна стати постійним, цілеспрямованим процесом на українських підприємствах. Метою подальшого дослідження стане встановлення відповідності між методами організації корпоративного іншомовного навчання та рівнями оволодіння професійно-орієнтованою англійською мовою за методикою “занурення”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Китайгородская Г.А. Новые подходы к обучению иностранным языкам // Вестник МГУ. - Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 1998. – №1. – С. 32-39.
2. Китайгородская Г.А. Размышления об образовании вообще и обучении иностранным языкам в частности // Вестник МГУ. – Сер. 20. Педагогическое образование. – 2004. – №2. – С. 14-25.
3. Уманец А. Язык на блюдечке // Бизнес. – 2004. – №36. – С. 82-84.
4. Морська Л.І. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов для спеціальних цілей // Іноземні мови. – 2002. – №2. – С. 23-25.
5. Колчинская Е.В. “Интенсив”: цель или средство? // Интенсивное обучение иностранным языкам. – М.: МГУ, 1990. – С. 12-18.
6. Випускники ВНЗ у реальному бізнесі: яких знань і навичок їм бракує? // Вісник консорціуму із удосконалення менеджмент-освіти в Україні. – 2004. – №2. – С. 2-3.
7. Сорочан Т. Актуальні проблеми післядипломної педагогічної освіти у вимірі сьогодення // Післядипломна освіта в Україні. – 2004. – №1. – С. 13-16.
8. Плесневич А.С. Характеристика ускоренного курса обучения научных работников разговорному английскому языку – “погружение” // Лингвистика и методика преподавания иностранных языков. – М.: Наука, 1976. – С. 251-260.
9. Китайгородская Г.А. Принципы интенсивного обучения иностранным языкам // Иностранные языки в школе. – 1988. – №6. – С. 3-8.
10. Тарнопольский О.Б., Кожушко С.П. Методика обучения английскому языку: Уч. пособие. – К.: Ленвит, 2004. – 192 с.

УДК 378.937 : 37.017.4

ГУМАНІСТИЧНІ ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЯК ОСОБИСТІСНІ СКЛАДОВІ МОДЕЛІ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Александрова О.Ф., аспірант

Запорізький національний університет

Стаття розглядає гуманістичні ціннісні орієнтації, що зумовлюють особистісні складові оновленої моделі професіоналізму майбутнього вчителя.

Ключові слова: ціннісні орієнтації, особистісні складові, модель професіоналізму.

Александрова Е.Ф. ГУМАНИСТИЧЕСКИЕ ЦЕННОСТНЫЕ ОРИЕНТАЦИИ КАК ЛИЧНОСТНЫЕ СОСТАВЛЯЮЩИЕ В МОДЕЛИ ПРОФЕССИОНАЛИЗМА БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ / Запорожский национальный университет, Украина.

Статья рассматривает гуманистические ценностные ориентации, которые обуславливают личностные составные обновленной модели профессионализма будущего учителя.

Ключевые слова: ценностные ориентации, личностные составляющие, модель профессионализма.

Alexandrova E. HUMAN VALUES ORIENTATIONS AS PERSONAL CONSTITUENCIES IN THE MODEL OF PROFESSIONALISM OF A FUTURE TEACHER / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The article is devoted to human values orientations that stipulate personal constituencies of the updated model of professionalism of a future teacher.

Key words: values orientation, personal constituencies, model of professionalism.

Нова модель соціально-економічного розвитку країни викликала зміни в суспільних відносинах, що, безперечно, змінило умови освіти та виховання людей. На фоні змін, що продовжують відбуватися сьогодні, обмеження освітньо-виховної ролі школи лише консультаційними функціями може привести до непередбачених наслідків у майбутньому. Нові моделі суспільно-економічних відносин зумовлюють появу нових моделей професіоналізму. Це викликає необхідність дослідження ролі ціннісних орієнтацій та особистісних складових у контексті педагогічної аксіології. Значення ціннісних орієнтацій як чинника життєдіяльності й розвитку особистості вивчалось в працях В. Алексєєвої, А. Здравомислова, Є. Научителя, В. Собкіна, Е. Фаустової. Проблеми формування ціннісних орієнтацій присвячені роботи О. Васіної, В. Мухіної, Є. Павлютенкової, І. Попової. Ціннісні орієнтації у виховній роботі зі студентською молоддю досліджували В. Іздебська, В. Плахтій, Л. Савченко. Аналіз літературних психолого-педагогічних джерел вказує на те, що проблема виховання гуманістичних цінностей та відповідних ідеалів як складових професійної компетентності майбутнього вчителя залишається актуальною.

У законі України “Про освіту” та Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових та фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей. Враховуючи нові можливості України у світовому інформаційному просторі, це означає необхідність оволодіння усією сукупністю практичних, матеріальних і духовних надбань світового суспільства, які відображають досягнутий рівень розвитку людства і втілюються в результатах продуктивної діяльності.

Мета даної статті – дослідити гуманістичні ціннісні орієнтації та їхню роль у формуванні особистісної складової моделі професіоналізму майбутнього учителя. На нашу думку, використання гуманістичних цінностей та відповідних ідеалів повинно стати пріоритетним завданням такого інноваційного навчання, яке б оновлювало особистість, сприяло розвитку складових професії майбутнього вчителя. У такому розумінні вищезгадане завдання не зводиться лише до розширення інформаційного змісту гуманітарного знання в порівнянні із професійним знанням, а повинно відповідати більш високим цілям: залученню молодих людей до гуманістичних цінностей людства. Перед вищою освітою постає досить складне соціальне замовлення – формування особистості гуманістичного типу, справжнього інтелігента, здатного не тільки професійно, а також творчо й цілісно підходити до розв’язання завдань соціального й фахового змісту. Сьогодні потрібно готувати фахівців з новими ціннісними орієнтаціями, з іншим мисленням, із новими поглядами на суспільство та на місце людини в ньому.

У наш час теоретичні підходи до дослідження процесу формування ціннісних орієнтацій молоді вважаються узагальненими психолого-педагогічною наукою. “Цінність” є те, що задовольняє інтереси й потреби особистості; це особлива

індивідуальна реальність, суть якої полягає в позитивній значущості речей, процесів, ідей для життєдіяльності суб'єкта; цінність впливає на мотивацію й вибір способів поведінки людини. Цінності спрямовують людину в соціальній, духовній, професійній, особистісній діяльності, впливаючи на процес мислення та визначаючи індивідуальний стиль, спосіб життя людини. Для молодшої, сучасної людини система цінностей набуває характеру ідеальних зразків, на основі яких відбувається формування довгострокових цілей, визначення способів поведінки. Так само, для студентів вищого навчального закладу, що обрали професію вчителя, у якій домінує розумова праця та високий рівень спеціальної освіти, з'являється реальна можливість приносити користь суспільству, керуючись принципами, орієнтованими на гуманістичні цінності. Активна участь у суспільній діяльності, розвиток творчості студентів, літературно-художній розвиток особистості, розглядаються як необхідні умови формування ціннісних орієнтацій [2].

У класифікації за С. Анісімовим цінності розподіляються таким чином: людина як найвища цінність; цінності матеріального життя; духовного життя й культури, включаючи наукові знання, моральні цілі [2].

До аспектів ціннісних орієнтацій належать такі: різнобічна ціннісна орієнтація, що відповідає сучасному етапові суспільно-економічному розвитку суспільства; випереджаюча ціннісна орієнтація, спрямована на ідеали, соціальні цінності суспільства на основі світоглядних принципів; соціально цінні уміння, які формуються під час діяльності [9].

Проте професійна діяльність сучасних педагогів є неперервним процесом розв'язання навчально виховних завдань на розвиток особистості учнів. Ефективність такої діяльності значною мірою визначається сформованістю ціннісних орієнтацій педагога. Сучасні потреби гуманізації освіти передбачають творчу, вільну діяльність педагога, спрямовану на прогресивний розвиток нації. Саме ці вимоги потребують орієнтації педагогів на необхідність кардинальної гуманізації виховного процесу, створення умов для самореалізації педагога як суб'єкта морально-духовної відповідальності за майбутнє. Становлення особистості педагога передбачає дії, які повинні забезпечити певний стан її свідомості, науковий світогляд і культуру. Головне в діяльності педагога – це перспективна спрямованість. Особистість, що володіє високим усвідомленням обов'язків, орієнтується не на те, які наслідки буде мати її позитивне чи негативне ставлення до обов'язкового, а базується на вільному прийнятті на себе відповідних обов'язків [4].

Педагогічна майстерність майбутнього вчителя представляє сукупність духовних та практичних властивостей особистості. Критеріями педагогічної майстерності виступають такі ознаки його діяльності: гуманність, науковість, педагогічна доцільність, результативність, творчість. Педагогічна майстерність ґрунтується на високому фаховому рівні педагога, його загальній культурі та педагогічному досвіді. Необхідними умовами педагогічної майстерності є гуманістична позиція вчителя й професійно значимі особистісні риси і якості [11].

Мета сучасної освіти співмірна меті споконвічних філософських пошуків мудрої людини, яка здатна оцінювати явища відповідно до їхньої справжньої загальнолюдської цінності й знаходити доцільну ціннісну орієнтацію. Загальнолюдські цінності – це ті цінності, які перебувають на перетині всіх національних культур. Лише піднявшись на вершину національної культури, людина може розкрити для себе загальнолюдські цінності [5].

В. Бобрицька вважає, що вимоги, які висуваються до професії вчителя, відображають загальнолюдські цінності та зорієнтовані на принципи гуманістичної педагогіки. Згідно з класифікацією дослідника існують такі цінності:

- екзистенційні (життя, здоров'я, любов, свобода, праця);

- соціальні (суспільство, колектив, сім'я, держава, народ);
- політичні (політична свобода, патріотизм, мир);
- моральні (чесність, щирість, вірність, доброзичливість);
- юридичні (законність, правопорядок, правова захищеність);
- цінності субстанційних комунікацій (людина, суспільство);
- квазіцінності (аксіологічні межі релігії, людяність, гуманізм) [2].

У цілому, погоджуючись з наведеною класифікацією, необхідно зазначити, що такі цінності, як гуманізм та людяність, навряд сьогодні можна трактувати як квазіцінності. Праці багатьох науковців присвячені дослідженню саме таких цінностей, як людяність та толерантність [1; 3; 5; 7].

Нинішні ціннісні пріоритети мають пов'язуватися з гуманістичною перебудовою всіх сфер життя суспільства. Із цієї позиції основною освітньою проблемою виступає реалізація людяності кожною людиною як стосовно самої себе, так і стосовно всіх людей, світу в цілому. Людяність мусить виступати практичною реалізацією гуманізму, бути передумовою для формування гуманістичного світогляду. Людяність – це джерело, мета і критерій істинності гуманістичного світогляду. І. Бех вказує, що для досягнення цього ідеалу доцільним є дотримання послідовності розвитку усвідомлення гуманістичної етики до втілення гуманістичного світогляду у власний спосіб життя, в міжособистісне спілкування, у взаємодію особистості з усім навколишнім середовищем. Оптимальним механізмом моральної вихованості слід вважати виховання людяності людяністю як співучасть людей у саморозвитку один одного. Реальний шлях втілення людяності в образі життя особистості – не стільки її формування, скільки саморозвиток. Справжнє виховання полягає в тому, щоб сприяти морально-духовному саморозвиткові особистості [1].

Т. Веретенко, Я. Долгополова зазначають, що в процесі опанування знаннями в галузі культури, релігії, політики, прав людини, національних відносин у майбутніх учителів сформується толерантна позиція [3]. Термін “толерантність” прийшов із латинської мови. У римлян *tolerantia* означало терпіння, покірність. В англійській мові толерантність означає “готовність і здатність без протесту сприймати особистість або річ”, у французькій – “повагу до волі іншого, його напружені думки, поведінки, політичних і релігійних поглядів”. У китайській мові бути толерантним означає “дозволяти, допускати, виявляти великодушність стосовно інших”, в арабській – “прощення, полегкість, м'якість, поблажливність, жаль, прихильність, терпіння”, у перській – “терпіння, терпимість, готовність до примирення”. Професіоналізм педагогічного спілкування виявляється в чуйності, здатності до співпереживання; у високому рівні емоційної стабільності, педагогічній толерантності в різних конфліктних ситуаціях.

Процес навчання й виховання студентів вищих навчальних закладів включає в себе формування ціннісних орієнтирів. У цьому зв'язку нового значення набувають такі термінальні цінності, як знання, розум, професійна підготовка, професійна етика, бажання досягти успіху; інструментальні – наполегливість, працьовитість, раціоналізм, самореалізація, самоосвіта тощо. В. Плахтій наголошує, що на першому місці в шкалі цінностей гуманітарної підготовки педагогів має бути гідність людини, тому що саме в діяльності педагога розпочинається олюднення усього простору соціальних відносин [7].

Т. Поніманська вважає, що для сучасного виховання важливо не лише вчити готовим цінностям, а довести способи користування ними як переживання і відкриття цінностей тим, хто виховується. Учити цього, на її думку, може лише той педагог, у структурі особистісних цінностей якого гуманістичні ідеали посідають чільне місце, адже саме

такий підхід відповідає провідній ідеї гуманістичної педагогіки – ідеї спільного особистісного саморозвитку педагога і суб'єктів виховання [8].

Духовне життя є дуже важливим для життєдіяльності людини в суспільстві. У науковій літературі до духовного життя відносять ті процеси, що складаються в галузі виховання, освіти, літератури, мистецтва, науки та культури. Це надзвичайно складна сфера, що фактично охоплює всі сторони життя. Більше того, у контексті духовного життя можна визначити витоки формування світогляду, що у свою чергу пояснює ті, чи інші вчинки людини. Світогляд спрямовує особистість молодшої людини, визначає його ціннісні орієнтації, ідеали, переконання, стає принципом життя, допомагає орієнтуватися у світі.

Ціннісні орієнтації особистості, відносяться до компонентів внутрішньої структури, світогляду людини, перебувають у діалектичному взаємозв'язку з інтересами, потребами, установками, мотивами активності. Водночас ціннісні орієнтації особистості можуть бути адекватними стосовно ціннісних орієнтацій суспільства, сутнісної, об'єктивної цінності явищ духовної культури, самі можуть виступати в ролі чинників і детермінувати систему цінностей певної соціальної групи, класу, суспільства в цілому [6].

Серцевину людської індивідуальності складає, звичайно, її світогляд, що являє собою не лише спосіб мислення, але і принцип життя. Сучасна молода людина має набути глибинних особистісних якостей, відповідних до нових форм життя. Передусім, її розум має бути креативним, а не репродуктивним. Творчі здібності мають бути правилом, а не винятком. А самосвідомість її має стати багатомірною, здатною нести в собі одразу декілька особистісних ідентифікацій, бути гнучкою й адаптивною. Педагогічний словник розглядає світогляд як форму суспільної свідомості людини, через яку вона сприймає, осмислює, оцінює навколишню дійсність як світ свого буття й діяльності, визначає та сприймає своє місце й призначення в ньому. У світогляд входять узагальнені уявлення про світ і саму людину, про спрямованість ходу подій у світі, про смисл людського життя, історичну долю людства тощо, а також система переконань, принципів та ідеалів. Світогляд формується внаслідок практичного освоєння духовної культури суспільства (науки, літератури, мистецтва), пануючих у ньому політичних, правових, релігійних (або атеїстичних), філософських та інших поглядів, а також духовних почуттів – громадянських, моральних, естетичних тощо, на які спираються віра й переконаність у реальності відповідних громадянських, моральних, естетичних і пізнавальних ідеалів, надія на їх здійснення. Формування наукового світогляду у студентської молоді є найважливішим завданням усієї навчально-виховної роботи.

Гуманістичний світогляд може стати альтернативою технократичному мисленню. З позицій гуманізму по-іншому вирішуються проблеми ставлення людини до природи, суспільства. У науці розробляються морально-ціннісні аспекти глобальних проблем. Даються настанови на підвищення уваги до ціннісних аспектів екології, на усвідомлення значимості взаємодії природних, технічних, суспільних та гуманітарних наук як основи формування цілісної науково-світоглядної концепції побудови гармонійного суспільства. На думку Г. Данилової, вирішальною є зміна аксіологічних парадигм – замість ідеалу зростання добробуту з'являється ідеал духовності. При формуванні нового світогляду Г. Данилова вважає доцільним виходити із двох взаємодоповнюючих парадигм: холістського підходу до світу як цілісної системи, а також гуманістичного підходу до людини, яка живе в цьому світі. Холістський підхід акцентує розуміння сучасного взаємозалежного світу, у свою чергу гуманістичний підхід ставить за мету розкриття духовності людини. Принципово важливим, на думку дослідника, є розуміння того, що духовність пов'язана з відчуттям людиною природи, прагненням до вищих цінностей гуманістичних ідеалів, істини, добра і краси. Античні

мислителі вважали, що істина – це знання, добро – висока моральність, краса – естетичне ставлення до світу, саме тому втрата духовності призводить до занепаду суспільства та особистостей [4].

В. Кремень вказує на людиноцентризм сучасної філософії освіти, що безпосередньо пов'язаний із системою ціннісних відносин. Про це свідчить існування безпосередніх аксеологічних інтерпретацій поняття мудрості в новітній філософії, де мудрість є проникненням почуття цінності в будь-яке відчуття речей, у кожен дію людини. Зв'язок із цінністю завжди лежить в основі способу дії практичної свідомості. Співвідношення мудрості з цінностями має набути в освітньому процесі конкретного значення, слід також враховувати рівень вимог до сучасної людини, знання якої все більше урізноманітнюються, адже завдяки цьому людина зможе трактувати знання в контексті цінностей сучасного життя. Мудрість – це здатність осягнення людиною ціннісного смислу життєвих явищ. Чим більшим є такий ціннісний смисл, тим більшою є мудрість. У цьому плані мудрість активізує внутрішні змісти людини (душу, серце), які формують практичну мудрість. Педагогічна спрямованість до глибин людської душі виявляє ті можливості людського розуму, які співмірні з моральною відповідальністю [5].

Отже, на нашу думку, упровадження в суспільну свідомість ідеї толерантності може відіграти важливу роль у формуванні ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя. Вирішальним фактором, що впливає на людську свідомість, ціннісні орієнтації, мораль та поведінку, відзначається освіта. Побудова демократичного громадянського суспільства вимагає подальшого реформування й модернізації системи освіти, надає їй національної та гуманістичної спрямованості. Конкретні потреби оновленого суспільства в спеціалістах нового типу передбачають пошук нових ефективних шляхів навчання й виховання, вимагають ретельного врахування ціннісних орієнтацій у процесі підготовки молоді. Особливого значення в цьому контексті набуває педагогічне керівництво процесом формування ціннісних орієнтацій у процесі освітньої підготовки. Вища освіта й наука України мають забезпечити якісне підвищення підготовки майбутніх фахівців, ґрунтуючись саме на демократичних, гуманістичних цінностях.

Серед особистісних рис відзначимо ті, що складають модель професіоналізму: гуманістична світоглядна позиція, особистісний підхід як базова ціннісна орієнтація, що визначає його позицію з колективом, толерантність. На нашу думку, ціннісно-змістовне засвоєння нових педагогічних ідей, притаманних сучасній, орієнтованій на гуманність освіті, допоможе вирішити важливі проблеми у підготовці майбутніх вчителів. Подальшого розвитку потребує дослідження процесу виховання гуманістичних ціннісних орієнтацій як складових професії майбутнього вчителя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Виховання особистості. – К.: Либідь, 2003. – 342 с.
2. Бобрицька В. Здоров'я в ієрархії цінностей майбутніх учителів // Рідна школа. – 2003. – №10. – С. 67-69.
3. Веретенко Т., Долгополова Я. Толерантність у професійній підготовці майбутніх учителів // Педагогіка і психологія професійної освіти. – Львів. – 2002. – №4. – 266 с.
4. Данилова Г.С. Проблема гуманістичного становлення особистості педагога в сучасних умовах // Гуманістично спрямований виховний процес і становлення особистості: Збірник наукових праць. – Кн. II. – К.: ВіРа Інсайт, 2001. – 336 с.
5. Кремень В.Г. Людиноцентризм в освіті: сучасний напрям розвитку духовності нації // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 2. – С. 17-30.

6. Панченко Л.М. Формування ціннісних орієнтацій молоді в період системної трансформації українського суспільства: Автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03. – К., 2003. – 19 с.
7. Плахтій В. Ціннісні орієнтації виховної роботи із студентською молоддю // Вісник Української Академії державного управління при Президентіві України, 2001. – № 2. – С. 253-255.
8. Поніманська Т.І. Гуманізм як основа морально-духовного виховання особистості // Гуманістично спрямований виховний процес і становлення особистості: Збірник наукових праць. – Кн. I. – К.: ВіРа Інсайт, 2001. – 399 с.
9. Савченко Л. Вивчення ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді // Рідна школа, 2005. – Серпень. – С. 39-41.
10. Слостенин В.А., Чижакова Г.И. Введение в педагогическую аксеологию. – М.: Академия, 2003. – 192 с.
11. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.

УДК 371.125 : 37.013.42

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПРАКТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ

Анпилогова Ю.Ю., аспирант

Луганский национальный педагогический университет им. Тараса Шевченко

Перспективная область профессиональной деятельности социального педагога общеобразовательного учреждения достаточно широка и многообразна, она включает множество направлений социально-педагогической работы. В статье рассматриваются некоторые аспекты деятельности практического социального педагога общеобразовательного учреждения, в том числе связанные с разрешением подростковых конфликтов.

Ключевые слова: социальная работа, социальный педагог, социально-педагогическая технология, технологичность, конфликт, подросток.

Анпилогова Ю.Ю. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ / Луганський національний педагогічний університет ім. Тараса Шевченка, Україна.

Преспективна професійної діяльності соціального педагога загальноосвітньої установи досить різноманітна та багатостороння, вона включає безліч напрямів соціально-педагогічної роботи. У статті розглядаються деякі аспекти діяльності практичного соціального педагога загальноосвітньої установи, зокрема пов'язані з вирішенням підліткових конфліктів.

Ключові слова: соціальна робота, соціальний педагог, соціалізація, соціально-педагогічна технологія, технологічність, конфлікт, підліток.

Anpilogova Ju.Ju. SOME ASPECTS OF SOCIAL TEACHERS' IN THE GENERAL ESTABLISHMENT PRACTICAL WORK / Lugansk national pedagogics university name of T. Shevchenko, Ukraine.

The perspective area of professional activity of social teacher of establishment is wide and varied enough; it includes the great number of socially pedagogical work assignments. Some aspects of activity of practical social teacher of general establishment are examined in the article, including related to permission of juvenile conflicts.

Key words: social work, social teacher, socialisation, socially pedagogical technology, technological effectiveness, conflicts, youngster.